

Vääränsisältöiset tositteet ja kuittikauppa

Katsaus verotarkastustietojen perusteella

Selvitys 4/2024

Julkaisun nimi:

Vääränsisältöiset tositteet ja kuittikauppa – Katsaus
verotarkastustietojen perusteella

Tekijät: asiantuntija Niina Rinnetmäki ja analyttikko Kirsi Ristola

Diaarinumero: VH/1371/02.98.00.00/2023 2022_101

Julkaisija: Verohallinto, Harmaan talouden selvitysyksikkö

Julkaistu: 19.3.2024

Julkaisutapa: Sähköinen (PDF)

Julkisuus: Julkinen

Lisätietoja mediallyle:

Johtaja Janne Marttinen, puh. 029 512 6066

Apulaisjohtaja Marko Niemelä, puh. 029 512 6070

Muut yhteydenotot htsy@vero.fi

Julkaisualustat harmaa-talous-rikollisuus.fi ja harmaatalous.fi (vain luvite-
tuille viranomaisille)

Velvoitteidenhoitoselvityksen voi pyytää ilmiöselvityksessä kuvatus ryhmän perusteella. (Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä (1207/2010) 5:3 §)

Harmaan talouden selvitysyksikön selvityksissä esitetyt näkemykset ja tul-
kintakannanotot ovat yksikön omia, eivätkä ne sido Verohallintoa tai muita
viranomaisia.

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä tarkastellaan, paljonko kirjanpidoissa havaittiin vääransisältöisiä tositteita verotarkastuksilla vuosina 2017–2022 ja minkälaisiin tapauksiin havaitut vääransisältöiset tositteet liittyivät. Lisäksi tarkastellaan, minkälaisia väärien toimimisen muotoja tai ilmiöitä vääransisältöisiin tositteisiin liittyi.

Koko tarkasteltavana aikana Verohallinnon tietojen mukaan vääransisältöisiä tositteita oli havaittu verotarkastuksilla yhteensä noin 30 000 kappaletta ja yli 182 miljoonan euron arvosta. Eri tarkasteluvuosien välillä ei ollut suurtakaan eroa tehtyjen havaintojen määrissä. Vääransisältöisiä tositteita esiintyi eniten rakentamisessa (32 %), tukku- ja vähittäiskaupassa (16 %), kuljetuksessa ja varastoinnissa (10 %) sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (10 %). Maantieteellisesti eniten havaintoja oli tehty yrityksissä, joiden kotipaikka oli Uudellamaalla (42 %), Varsinais-Suomessa (8 %), Pirkanmaalla (7 %) ja ulkomailla (7 %). Jopa noin 85 % tapauksista johti rikosilmoitusharkintaan.

Selvityksessä analysoitujen verotarkastuskertomusten perusteella havaittiin kolme asiakokonaisuutta, joihin vääransisältöiset tositteet erityisesti liittyivät: kuittikauppa, perusteettomat alv-palautukset sekä lähipiirin ja intressiyhtiöiden väliset toimet. Näistä kuittikauppaan liitettäviä tapauksia esiintyi selvästi eniten. Kuittikauppatapausten euromääräinen osuus oli jopa lähes 60 % kaikkien vääransisältöisten tositteiden euromäärästä.

Kuittikauppaan liittyen selvityksessä tarkasteltiin muun muassa sitä, millainen on tyypillisesti kuittikaupaa harjoittava yritys. Havaintojen perusteella näiden yritysten voitiin sanoa olleen yleensä rakennus-alalla toimineita osakeyhtiöitä, jotka olivat iältään 0–3-vuotiaita, joilla oli yksi osakas ja joiden liikevaihto oli alle miljoona euroa. Noin 60 %:ssa tapauksista kuittikaupaa harjoittava yritys oli maksanut pimeitä palkkoja ja jopa kahdessa kolmasosassa tapauksia yhtiön osakkaan oli katsottu nostaneen peiteltyä osinkoa yhtiöstään.

Selvityksessä tehtiin lisäksi havaintoja ulkomaisten yritysten, ulkomaalaisten vastuuhenkilöiden sekä myös muun kansainvälistymisen, kuten esimerkiksi ulkomaisten pankkitilien, yleistymisestä vääransisältöisiin tositteisiin ja erityisesti kuittikauppatapauksiin liittyen. Liityntä kansainvälisyyteen löytyi kuittikaupaa harjoittaneilla yrityksillä vuonna 2022 kaksi kertaa useammin kuin vuonna 2017. Myös euromääräisesti tarkastellen niiden kuittikauppatapausten, joissa oli kansainvälinen liityntä, määrät ovat kasvaneet vuosittain.

Kansainvälistymistä lukuun ottamatta ei selvityksen perusteella havaittu varsinaisia uusia ilmiöitä tai tekoja kuittikauppaan liittyen.

Avainsanat: Harmaan talouden teot; Harmaan talouden työkalut;

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yleistä vääränsisältöisistä tositteista	2
3	Kuittikauppa	4
3.1	Yleistä kuittikaupasta.....	4
3.2	Esimerkki kuittikaupasta	5
3.3	Kuittikauppaan liittyvä aiempi tutkimus	6
4	Tutkimuskysymykset, kohdejoukko ja menetelmä	7
4.1	Tavoite ja tutkimuskysymykset	7
4.2	Kohdejoukko ja tutkimusmenetelmä	7
5	Vääränsisältöiset tositteet verotarkastuksilla	9
5.1	Yleiskuvaus tarkastellusta joukosta	9
5.2	Havaintoja vääränsisältöisistä tositteista	12
6	Verotarkastuksilla havaitut kuittikauppatapaukset	13
6.1	Miltä kuittikauppa näyttää nyt	13
6.2	Millainen on kuittikauppaa harjoittava yritys?	15
7	Johtopäätökset	17
8	Lähdeluettelo	18
9	Luettelo kuvioista ja taulukoista	18

1 Johdanto

Tässä selvityksessä tarkastellaan verotarkastuksilla havaittuja vääränsisältöisiä tositteita, niihin liittyviä harmaan talouden ilmiöitä sekä sitä, miten vääränsisältöisiä tositteita on käytetty verojen välttämiseksi. Vääränsisältöisillä tositteilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi tekaistuja tositteita, jotka liittyvät esimerkiksi kuittikauppaan tai perusteettomiin arvonlisäveron palautuksiin. Tässä selvityksessä vääränsisältöisillä tositteilla tarkoitetaan tilannetta, jossa joko sisällöltään väriä tai kokonaan tekaistuja tositteita käytetään veron maksun välttämiseksi tai perusteettoman veroedun saamiseksi. Vääränsisältöiset tositteet liittyvät suoraan ja vahvasti harmaaseen talouteen.

Harmaa talous & talousrikollisuus -sivustolla julkaistavien torjuntatilastojen mukaan vuonna 2022 verotarkastuksilla on todettu vääränsisältöisiä tositteita reilut 5 000 kpl ja näiden euro-määräinen arvo on ollut 26 miljoonaa euroa.¹ Vääränsisältöisten tositteiden osalta voidaankin sanoa kyseessä olevan laajuudeltaan merkittävä harmaan talouden työkalu, joka liittyy muun muassa kuittikauppailmiöön.

Tässä selvityksessä vääränsisältöisellä tositteella tarkoitetaan Verohallinnon tietojärjestelmiin tallennettavaa vääränsisältöisiin tositteisiin liittyvää tietoa, joita tilastoidaan verotarkastuksissa tehdyistä havainnoista ja kuvataan verotarkastuskertomuksissa. Selvityksessä esitetään tilastoina näitä verotarkastuksilla vuosien 2017–2022 aikana havaittujen vääränsisältöisten tositteiden luku- ja euromääriä sekä kuvataan yleisellä tasolla tilanteita, joissa vääränsisältöisillä tositteilla on pyritty välttelemään verojen maksamista täysimääräisenä.

Kuittikauppa on yksi harmaan talouden ilmiöistä, johon vääränsisältöiset tositteet oleellisesti liittyvät. Kuittikaupalle ei ole olemassa nimenomaista määritelmää, mutta termiä käytetään kuitenkin esimerkiksi viranomaisten kesken ja siitä on mainintoja niin kirjallisuudessa kuin julkisissa artikkeleissakin.

Selvityksessä onkin myös tarkoitus kuvata lyhyesti, mitä kuittikaupalla tarkoitetaan ja miten se liittyy harmaaseen talouteen. Vuosien 2017–2022 verotarkastushavaintojen perusteella selvityksessä vastataan siihen, millainen yritys kuittikauppaa tyypillisesti harjoittaa. Lisäksi verotarkastushavaintojen valossa tarkastellaan kuittikaupan nykytilaa ja sitä, onko kuittikauppaan liittyvissä verovilpin muodoissa ollut havaittavissa muutoksia viime vuosien aikana.

---

¹ Harmaa talous ja talousrikollisuus torjuntatilastot 2022, <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/torjuntatilastot/> (hakupäivä 8.9.2023)

2 Yleistä vääränsisältöisistä tositteista

Verohallintojen yhteistyöelin IOTA eli Intra-European Organisation of Tax Administrations on määritellyt vuoden 2009 julkaisussaan² tekaistut/fiktiiviset ja vääränsisältöiset laskut seuraavasti:

Fiktiivisellä laskulla (a fictitious invoice³) tarkoitetaan IOTA:n määritelmän mukaan laskua, jossa laskuun merkittyä liiketoimea ei ole lainkaan tapahtunut ja jonka pääasiallisena tarkoituksena on saada irrotettua liiketoiminnasta rahaa esimerkiksi yhtiön johdolle. Fiktiivisellä laskulla voidaan myös yksinkertaisesti vähentää velvollisuutta suorittaa arvonlisävero maissa, joissa ei ole käytössä käännettyä verovelvollisuutta. Myös laskut ns. vilpilliseltä yhteisöostajalta (missing trader) ovat fiktiivisiä laskuja.

Vääränsisältöisellä laskulla (a false invoice⁴) sen sijaan IOTA:n määritelmässä tarkoitetaan laskua, jossa liiketoimi tapahtui, mutta kyseessä ei ollut laskuun merkitty liiketoimi. Esi-merkki tästä on se, että vääränsisältöinen lasku koskee tavara kauppaa, mutta tavaroista väitetysti maksettu raha käytetäänkin tosiasiallisesti sellaisten työntekijöiden palkkojen maksamiseen, jotka eivät ole yhtiön palkkalistoilla eli kyse on pimeästä palkanmaksusta.

Tässä selvityksessä tarkastelun lähtökohta on Verohallinnon tietojärjestelmiin tallennettava tilastotieto vääränsisältöisistä tositteista. Vääränsisältöisillä tositteilla tarkoitetaan tässä yhteydessä tilannetta, jossa joko sisällöltään väärä tai kokonaan tekaistuja tositteita käytetään veron maksun välttämiseksi tai perusteettoman veroedun saamiseksi. Termi kattaa molempien IOTA:n määritelmien sisältämät menettelyt. Tilastointi koskee verotarkastuksissa tehtyjä havaintoja. Verotarkastusten havainnot kuvataan tarkemmin verotarkastuskertomuksissa.

Vääränsisältöinen tosite -termi voi lähtökohtaisesti liittyä hyvin erilaisiin tapauksiin. Verotuksessa vääränsisältöisillä tositteilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi sellaisia tositteita, jotka liittyvät esimerkiksi kuittikauppaan tai perusteettomiin arvonlisäveron palautuksiin. Toisaalta myös esimerkiksi väärillä tiedoilla tehty matkalasku voidaan käsittää vääränsisältöiseksi tositteeksi. Tässä selvityksessä vääränsisältöisillä tositteilla tarkoitetaan kuitenkin usein harmaan talouden peittämiseksi käytettyjä tekaistuja tai vääränsisältöisiä tositteita, joilla joko tarkastuskohde tai toinen osapuoli on pyrkinyt välttämään veron suorittamisen, saamaan perusteetonta veronpalautusta tai muuta veroetua. Vääränsisältöiset tositteet liittyvät ilmiönä myös muuhun kuin verotukseen. Tekaisuilla laskuilla voidaan irrottaa varoja esimerkiksi

---

² False and Fictitious Invoices – IOTA Report for Tax Administrations, 2009. Intra-European Organisation of Tax Administration, Budapest.

³ A fictitious invoice is an invoice where the transaction did not take place and the main purpose is to extract money from the business possibly for funds for the directors. A fictitious invoice could also simply be used to reduce the VAT liability in countries where no reverse charge system is in operation. This would include invoices from “missing traders”. False and Fictitious Invoices – IOTA Report for Tax Administrations, 2009. Intra-European Organisation of Tax Administration, Budapest, s.10.

⁴ A false invoice is an invoice where a transaction took place but it was not the transaction that is on the invoice. An example of this is where the false invoice is for the supply of goods whereas the money allegedly paid for the goods is actually used to pay the wages of workers who are not on the payroll. False and Fictitious Invoices – IOTA Report for Tax Administrations, 2009. Intra-European Organisation of Tax Administration, Budapest, s.10.

korruptioon (lahjusten maksaminen), minkä lisäksi tekaistut laskut voivat liittyä myös rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Kokonaisuutena tarkastellen vääränsisältöiset tositteet liittyvät suoraan ja vahvasti harmaaseen talouteen⁵ ja talousrikollisuuteen.

---

⁵ Harmaalla taloudella tarkoitetaan sellaista organisaation toimintaa, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen taikka tullin perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä (21.12.2010/1207) 2 § 1 momentti 3 kohta.

3 Kuittikauppa

3.1 Yleistä kuittikaupasta

Kuittikauppa on harmaan talouden ilmiö, johon liittyy oleellisesti esimerkiksi pimeää palkanmaksua ja alv-petoksia. Muun muassa rakennusalaan on perinteisesti yhdistetty harmaan talouden ilmiöistä kuittikauppa ja sen avulla maksetut pimeät palkat.⁶ Myös Harmaan talouden selvitysyksikön vuonna 2022 julkaisemissa pimeän työn selvityksissä⁷ on todettu, että erityisesti rakentamisen aloilla esiintyy pimeää palkanmaksua.

Kuittikaupalla tarkoitetaan pelkillä tositteilla käytävää kauppaa, jonka seurauksena yrityksen kirjanpitoon kirjataan täysin perusteeton ja vääränsisältöinen tosite, jotta kuitteja ostava yritys välttyisi erilaisilta vero-, sosiaaliturva- ja eläkemaksuilta (Kankaanranta & Mutttilainen, 2010, s. 16).

Kuittien ostajayrityksessä järjestelyn tarkoituksena on välttää veroja saamalla aiheettomia vähennyksiä tulo- ja arvonnlisäverotuksessa (pois lukien käännetyn arvonnlisäverotuksen piirissä oleva myynti) sekä käyttämällä tekaistuilla tositteilla (usein alihankintalaskuilla) irrotetuja varoja esimerkiksi pimeään palkanmaksuun.

Kuittien myyntiä harjoittavan yrityksen ainoa toiminta voi olla pelkästään kuittien tehtailu ilman mitään muuta liiketoimintaa (Kankaanranta & Mutttilainen, 2010, s. 17). Kuittikauppaan liittyy oleellisesti niin sanottu kuittipalkkio eli kuitin ostaja maksaa kuitin kirjoittajalle palkkiota, joka vaihtelee 2–10 %:n välillä (Kankaanranta & Mutttilainen, 2010, s. 63). Näin kuittiyhtiöiden toimintaan osallistuneet henkilöt saavat itselleen varoja laskusta sovitun prosenttiosuuden mukaan ilmoittamatta ko. tuloa verotuksessaan.

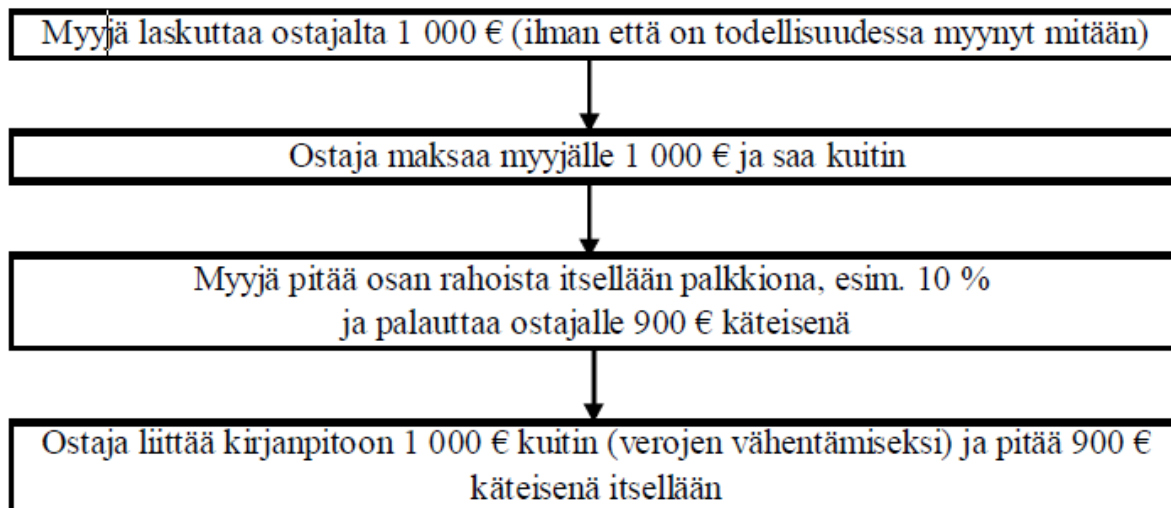
Kankaanranta ja Mutttilainen ovat raportissaan havainnollistaneet kuittikaupan eri vaiheita seuraavasti (Kankaanranta & Mutttilainen, 2010, s. 17):

---

⁶ Muun muassa Hirvonen, Markku – Määttä, Kalle: Harmaa talous ja talousrikollisuus – ilmenemismuodot ja torjunta (2018) sekä Kankaanranta, Terhi – Mutttilainen, Vesa: Kuittikauppa rakennusalan talousrikollisuutena, Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 86/2010 (2010).

⁷ Harmaan talouden selvitysyksikön selvityksiä, jotka julkaistu marraskuussa 2022: Pimeä työ Suomessa – kooste selvityksistä 08/2022 (VH/5725/02.98.00.00/2022 / 2013_51), Pimeän työn määrä - Mittaamisselvitys osakeyhtiöiden verotarkastustietojen perusteella 04/2022 (VH/5717/02.98.00.00/2019 / 2013_051), Pimeän työn määrä - Mittaamisselvitys elinkeinonharjoittajien verotarkastustietojen perusteella 05/2022 (VH/880/02.98.00.00/2022 / 2021_086) ja Pimeän työn mittaaminen profiloitimenetelmällä - Osakeyhtiöiden pimeän työn määrä 06/2022 (VH/5724/02.98.00.00/2022 / 2013_051).

Toisinaan tekaistuilla kuiteilla irrotetut varat ohjataan osakkaan tai hänen lähipiirinsä käyttöön, toisinaan niitä lainataan edelleen henkilöille tai yhtiöille, jotta takaisin maksujen jälkeen ne näyttäisivät olevan peräisin lainojen takaisinsaanneista. Intressiyhtiöiden välistä tekaistua laskutusta sen sijaan ei voida pitää varsinaisena kuittikauppana, koska näissä tapauksissa kuitinkirjoituspalkkiota ei yleensä makseta. Periaatteessa kuittikauppaan liittyy paljon merkkejä, jotka näyttäytyvät myös rahanpesun tunnusmerkkeinä – mekanismi on käytännössä sama eli pyritään häivyttämään asian todellinen luonne ja rahan alkuperä sekä jäljet.

3.2 Esimerkki kuittikaupasta

Kuittikaupalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi tilannetta, jossa A Oy:n nimissä on kirjoitettu B Oy:lle vääränsisältöinen lasku, joka on kirjattu B Oy:n kirjanpitoon kuluksi. Lasku on laadittu B Oy:n edustajan antamien ohjeiden mukaan ja järjestelyn tarkoitus on ollut välttää veroja B Oy:ssä (aiheeton vähennys tulo- ja arvonlisäverotuksessa).

B Oy:n A Oy:n pankkitilille maksamat varat tietyllä A Oy:n saamalla palkkioprosentilla vähennettynä on kuitenkin palautettu B Oy:n edustajalle joko suoraan tai välikäsiä kautta. Näin saaduilla varoilla on voitu B Oy:ssä maksaa työntekijöille palkkoja ennakonpidätyksiä toimittamatta eli ”pimeästi”, tehdä ylimääräinen vähennys arvonlisäverotuksessa ja saada osakkaalle varoja yhtiöstä verojen maksut välttäen. Lisäksi A Oy:n toimintaan osallistuneet henkilöt ovat saaneet itselleen varoja laskusta sovitun prosenttiosuuden muodossa tilittämättä niihin liittyviä veroja.

Tässä selvityksessä kuittikaupaksi on katsottu tapaukset, joissa joko on tai ainakin hyvin todennäköisesti on maksettu kuitinkirjoittamispalkkiota. Kuittikauppaa harjoittaviksi yrityksiksi on katsottu sekä vääränsisältöisiä kuitteja myyvät että ostavat yritykset.

3.3 Kuittikauppaan liittyvä aiempi tutkimus

Nimenomaisia kuittikauppaa koskevia tutkimuksia ei Suomessa juurikaan ole tehty. Harmaan talouden tutkimuskirjallisuudessa kuittikauppa -termiä esiintyy erityisesti rakennusalaa selvittäneissä raporteissa. Esimerkiksi Kankaanranta ja Muttilainen ovat kirjoittaneet vuonna 2010 rakennusalan kuittikaupasta teoksessa ”Kuittikauppa rakennusalan talousrikollisuutena” (Kankaanranta & Muttilainen, 2010). Kankaanranta ja Muttilainen ovat tarkastelleet raportissaan rakennusalan talousrikollisuutta, sen tutkintaa ja tutkinnan kustannuksia. Erityisen kiinnostuksen kohteena tutkimuksessa on ollut rakennusalan kuittikauppa (Kankaanranta & Muttilainen, 2010, s. 9).⁸ Hirvonen ja Määttä ovat käsitelleet kuittikauppaa vuonna 2018 teoksessaan ”Harmaa talous ja talousrikollisuus: laajuus, ilmenemismuodot ja torjunta” (Hirvonen & Määttä, 2018, s. 55).⁹ Myös Hirvosen ja Määtän teoksessa tarkastelun pääpaino on ollut rakennusosalalla havaitussa kuittikaupassa sekä muutoinkin yleisesti ottaen rakennusalan harmaassa taloudessa ja sen torjuntaan liittyvissä toimenpiteissä (Hirvonen & Määttä, 2018, ss. 49-53).¹⁰

Myöskään sitä, minkälaisista tapauksista verotarkastuksilla tilastoidut vääränsisältöiset tositteet koostuvat, ei ole aiemmin tarkemmin ja laajemmin selvitetty. Viitteitä kuittikaupan määrästä voi kuitenkin saada Harmaa talous & talousrikollisuus -sivustolla julkaistavista Verohallinnon torjuntatilastoista, joista löytyy tilastotietoa verotarkastuksilla todetuista vääränsisältöisistä tositteista. Edellä mainitut tilastot sisältävät kuitenkin ainakin jossain määrin myös muita vääränsisältöisiä tositteita kuin kuittikauppaan liittyviä.

---

⁸ Kankaanrannan ja Muttilaisen tutkimuksen pääaineisto muodostui poliisille vuonna 2007 ilmoitetuista rakennusalan talousrikosepäilyistä, joiden esitutkinta on kirjattu päättyneeksi maaliskuussa 2009.

⁹ Hirvonen ja Määttä ovat teoksessaan tarkastelleet muun muassa Verohallinnossa vuosina 2008–2012 toteutettua Raksa-hanketta, jonka yhteydessä verotarkastetuista yrityksistä löydettiin vääränsisältöisiä tositteita 280 kohteesta 16 292 kappaletta yhteisarvoltaan 112 miljoonaa euroa.

¹⁰ Hirvonen ja Määttä ovat käsitelleet teoksessaan erityisesti tapaus Antonina tunnettua vuosina 2003–2006 tapahtunutta laajaa rakennusalan kuittikauppakokonaisuutta.

4 Tutkimuskysymykset, kohdejoukko ja menetelmä

4.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Selvityksen tavoitteena oli selvittää ja kuvata, paljonko vääränsisältöisiä tositteita oli havaittu verotarkastuksilla vuosina 2017–2022 ja millaisista tapauksista havaitut vääränsisältöiset tositteet koostuivat. Lisäksi pyrittiin selvittämään, olivatko vääränsisältöisiin tositteisiin liittyvät väärin toimimisen muodot tai ilmiöt muuttuneet tarkastelujaksolla.

Vääränsisältöisistä tositteista raportoidaan Verohallinnon tietoihin perustuvaa tilastotietoa vuosittain Harmaa talous ja talousrikollisuus -sivustolla, mutta luku- ja euromäärien lisäksi näistä ei ole kerrottu tarkempia tietoja. Tarkempia tietoja vääränsisältöisistä tositteista on saatavissa vain suoraan verotarkastuskertomuksista. Selvityksen tavoitteena on kuvata, millaisia tapauksia vääränsisältöiset tositteet Verohallinnon tilastoissa tarkoittavat.

Lähtökohtaisesti vääränsisältöisiksi tositteiksi tilastoidaan sellaiset verotarkastuksilla havaitut väärät kuitit ja tekaistut laskut, joilla on pyritty peittämään vakavampia harmaan talouden tekoja¹¹. Näin ollen selvityksen ennakko-oletuksena oli, että havaituissa vääränsisältöisissä tositteissa korostuvat esimerkiksi kuittikauppa, perusteettomat alv-palautukset sekä pimeät palkat. Tapauskohtaisen tarkastelun avulla selvitettiin myös, sisältyikö tilastoituihin vääränsisältöisiin tositteisiin esimerkiksi vääränsisältöisiä matkalaskuja tai muita vastaavia niin sanottuja pienempiä virheitä.

Verotarkastuskertomusten ja verotarkastushavaintojen avulla haettiin vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten vääränsisältöisiä tositteita on käytetty verojen välttämiseksi?
- Korostuvatko vääränsisältöiset tositteet tietyillä toimialoilla?
- Onko vääränsisältöisiä tositteita käyttäneiden yritysten kotipaikoissa maantieteellistä vaihtelua?
- Miltä kuittikauppa näyttää tänä päivänä?
- Millainen on tyypillinen kuittikauppaa harjoittava yritys¹²?

4.2 Kohdejoukko ja tutkimusmenetelmä

Selvityksessä on käytetty Verohallinnon tietoja ja se on laadittu pääasiallisesti sekä verotarkastuskertomustekstejä että verotarkastusdataa analysoiden. Selvityksessä tarkasteltiin vuosien 2017–2022 aikana valmistuneita verotarkastuksia, joihin oli verotarkastuksen päättyessä tilastoitu vääränsisältöisten tositteiden lukumäärä ja/tai vääränsisältöisten tositteiden

---

¹¹ Tässä yhteydessä harmaa talous tarkoittaa vakavia verotuksen virheitä, joista Verohallinto yleensä tekee poliisille rikosilmoituksen mahdollisen verorikoksen tutkimiseksi.

¹² Tässä selvityksessä kuittikauppaa harjoittavalla yrityksellä tarkoitetaan sekä kuitin myyjää että ostajaa.

euromäärä. Seuraavassa taulukossa on esitetty selvityksessä tarkasteltujen verotarkastusten lukumäärät vuosittain:

Taulukko 1. Selvityksessä tarkasteltujen verotarkastusten lukumäärät vuosittain

Tarkastuksen valmistumisvuosi	Tarkastusten lkm
2017	79
2018	114
2019	93
2020	72
2021	72
2022	77
Yhteensä	507

Lähde: Verohallinto 6/2023

Tilastomerkitöjä vääränsisältöisistä tositteista oli vuosina 2017–2022 tallennettu noin 500 verotarkastuksella yhteensä niin ikään noin 500 yritykselle. Vääränsisältöisten tositteiden lukumäärä ja euromäärä tallennetaan tietokantaan verotarkastuksen jälkeen tilastointia varten. Tilastotiedoilla ei ole vaikutusta mahdolliseen veron määräämiseen. Tämän vuoksi tilastotiedoissa voi olla puutteita ja sisällöllisiä eroavuuksia. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että valtaosassa verotarkastuksia, joissa on tehty huomioita vääränsisältöisistä tositteista, on myös esitetty verojen maksuunpanoja näitä havaintoja koskien.¹³

Kuuden vuoden tarkasteluajanjakso mahdollisti tekotapojen esiintyvyyksien tarkastelun pidemmällä aikavälillä. Tämä puolestaan mahdollisti esiin nousevien tekotapojen kehityssuuntien ja mahdollisten muutosten havainnoinnin. Johtopäätöksiä tehtäessä on muistettava, että verovalvonnan riskiperusteisuus vaikuttaa huomattavasti siihen mitä toimialoja tai toimintoja on erityisesti verotarkastettu, ja myös riskiperusteisesti valitut painopistealueet vaihtuvat vuosittain.

Tarkastelujoukon verotarkastuskertomukset käytiin läpi manuaalisesti lukemalla, jotta kertomuksilta saatiin selvitettyä mihin tilastomerkinnot vääränsisältöisistä tositteista ovat perustuneet. Vääränsisältöisiä tositteita koskevat keskeisimmät tiedot taulukoitiin. Lisäksi tarkasteltiin kohdejoukkoon liittyvää muuta verotus- ja verotarkastusdataa.

---

¹³ Verotarkastuksella maksuunpantu vero on eri asia (ja voi koostua eri asioista) kuin vääränsisältöiseksi tositteeksi tallennettu määrä.

5 Vääränsisältöiset tositteet verotarkastuksilla

5.1 Yleiskuvaus tarkastellusta joukosta

Verohallinnon tietojen mukaan vuosina 2017–2022 on valmistunut yhteensä noin 13 000 verotarkastusta.¹⁴ Näistä verotarkastuksista 3 prosenttia oli tehty viranomaisyhteistyötarkastuksena poliisin kanssa ja 18 prosenttia edellä mainituista verotarkastuksista oli johtanut Verohallinnon tekemään rikosilmoitusharkintaan.¹⁵

Vääränsisältöisiä tositteita oli vuosina 2017–2022 havaittu noin 500 verotarkastuksen yhteydessä yhteensä noin 30 000 kappaletta ja yli 182 miljoonan euron arvosta.¹⁶

Taulukko 2. Vääränsisältöisten tositteiden määrät vuosittain

Tarkastuksen valmistumisvuosi	Tarkastusten lkm	Vääränsisältöiset tositteet lkm	Vääränsisältöiset tositteet 1000€
2017	79	3 725	27 845
2018	114	5 884	30 295
2019	93	4 853	31 093
2020	72	2 761	22 785
2021	72	6 810	44 527
2022	77	5 333	25 718
Yhteensä	507	29 366	182 263

Lähde: Verohallinto 6/2023

Verohallinto voi tehdä rikosilmoituksen poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle tilanteissa, joissa on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Rikosilmoituksen tekeminen voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun verotarkastuksella on havaittu veronvälttelyä, joka saattaa täyttää rikoksen tunnusmerkistön.

¹⁴ Verotarkastus on hyväksytty ajalla 1.1.2017–31.12.2022.

¹⁵ Harmaa talous & talousrikollisuus -sivustolla julkaistujen Verohallinnon torjuntatilastojen mukaan Verohallinto on vuonna 2022 tehnyt 610 harmaan talouden verotarkastusta. Puolet edellä mainituista harmaan talouden tarkastuksista on tehty yrityksiin, joiden liikevaihto on ollut alle 2 miljoonaa euroa ja noin 40 prosenttia yrityksiin, joiden liikevaihto on ollut tuntematon. Alle 10 % harmaan tarkastuksista on kohdistunut yrityksiin, joiden liikevaihto on ollut yli 2 miljoona. Liikevaihto edellisissä on viimeisen tuloverotarkastetun vuoden liikevaihto, paitsi jos ei saatavana, vuoden 2020 liikevaihto. Verohallinnolla ei ole tietoa kaikkien harmaan talouden toimijoiden liikevaihdosta. Näitä ovat esimerkiksi ulkomaiset yritykset ja lepääviksi ja lakkautetuiksi ilmoitetut yritykset. Tähän ryhmään kuuluu myös luonnolliset henkilöt. Harmaa talous ja talousrikollisuus torjuntatilastot 2022, <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/torjuntatilastot/> (hakupäivä 12.10.2023).

¹⁶ Verohallinnon tietojärjestelmän verotarkastusten tilastotietoihin tallennetut tiedot vääränsisältöisistä tositteista tilastoituvat sille vuodelle, kun tarkastuskertomus on hyväksytty. Esimerkiksi jos tarkastuskertomus on hyväksytty vuonna 2022 ja kertomus käsittelee vuosia 2019–2021 (jolloin myös havainnot vääränsisältöisistä tositteista on tehty), tilastoituvat vuosina 2019–2021 verotarkastuksella havaitut vääränsisältöiset tositteet kokonaisuudessaan kertomuksen valmistumisvuodelle 2022.

Edellä mainituista noin 500 verotarkastuksesta rikosilmoitusharkintaan oli päätyneet noin 85 %. Rikosilmoitusharkintaan päätyneistä tapauksista reilussa kolmasosassa verotarkastus oli tehty yhteistyössä toisen viranomaisen (yleensä poliisin) kanssa. Rikosilmoitusharkintaan päätyneistä tapauksista käytännössä valtaosa etenee Verohallinnon laatimaan rikosilmoitukseen.

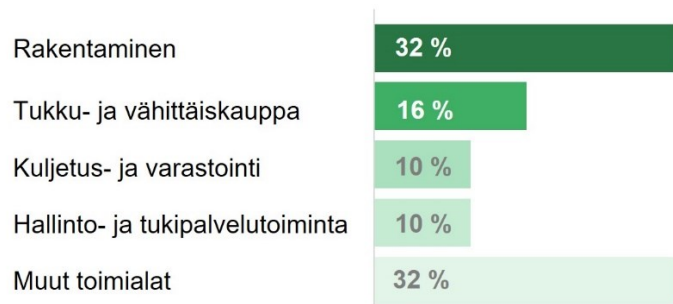
Valtaosa (lähes 75 %) vääränsisältöisistä tositteista havaittiin osakeyhtiöiden toiminnassa, toiseksi eniten (lähes 15 %) vääränsisältöisiä tositteita oli havaittu luonnollisten henkilöiden (mm. elinkeinonharjoittajien) toiminnassa. Myös verotarkastukset yleisellä tasolla jakautuvat vastaavasti eli osakeyhtiöitä tarkastetaan eniten (noin 70 %) ja elinkeinonharjoittajia (noin 10 %) toiseksi eniten.¹⁷

Kuvio 1. Yritykset yhtiömuodoittain

Toimialoista vääränsisältöisiä tositteita esiintyi eniten rakentamisessa (32 %), tukku- ja vähittäiskaupassa (16 %), kuljetuksessa ja varastoinnissa (10 %) sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (10 %).

Kuvio 2. Yritysten, joissa havaittu vääränsisältöisiä tositteita, toimialajako

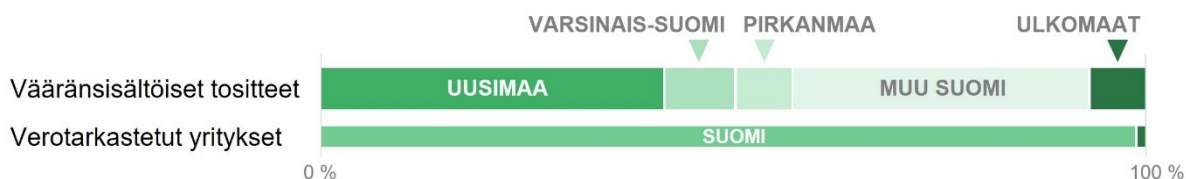
Maantieteellisesti eniten havaintoja oli tehty yrityksissä, joiden kotipaikka oli Uudellamaalla (42 %), Varsinais-Suomessa (8 %), Pirkanmaalla (7 %) ja ulkomailla (7 %).¹⁸ Verrattaessa alueellista jakaumaa siihen, miten yritykset ylipäätään jakautuvat alueellisesti, vain

¹⁷ Verohallinto 12/2023

¹⁸ Yrityksen kotipaikan on oltava Suomessa sijaitseva kunta. Ulkomaisen yrityksen kotipaikka on yrityksen kotivaltio. (Y1-perustamisilmoituksen täyttöohje, https://www.ytj.fi/index/ilmointaminen/perustamisilmoitus/paperilomakkeet_ja_niiden_tayttoohjeet/y1-lomakkeen_tayttoohje.html, hakupäivä 19.9.2023).

ulkomaisten osuus eroaa huomattavasti jakaumasta. Tarkasteltaessa yleisesti kaikkia Suomessa toimivia yrityksiä, näistä kotipaikka ulkomailla on vain yhdellä prosentilla yrityksistä.¹⁹

Kuvio 3. Yritykset sijainneittain

Vuonna 2021 edellä tarkastelussa olleesta 500 yrityksen joukosta rekistereissä edelleen olevista yrityksistä (55 %) toimimattomia²⁰ oli 69 % ja toimivia²¹ 31 %, kun taas toiminta oli lakanut 45 % osalta. Harmaan talouden selvitysyksikön tekemän asiakasluokittelun²² mukaan Suomessa vuoden 2023 alussa Verohallinnon rekistereissä olleiden kaikkien yritysten osalta toimimattomia oli vain noin 5 %. Tässä selvityksessä tarkastellun joukon toimimattomien yritysten suuri määrä viittaa vahvasti siihen, että monen yrityksen toiminta päättyy verotarkastuksen jälkeen. Selvityksessä ei tarkasteltu sitä, oliko toiminta päätynyt verotarkastukseen vai esimerkiksi suurten maksuunpanojen ja niistä aiheutuneiden verovelkojen vuoksi tai muun syyn vuoksi.²³

Kuvio 4. Yritysten, joissa havaittu vääränsisältöisiä tositteita, toimivuus rekistereissä

¹⁹ Harmaan talouden selvitysyksikkö: Asiakasluokittelu A40/2023, Vuoden 2023 alussa Suomessa toimineet yritykset (VH/4427/02.98.00.03/2023 / 2023_060).

²⁰ Toimimattomalla yrityksellä tarkoitetaan yritystä, joka ei tarkasteluhetkellä ole ollut merkittynä Verohallinnon rekistereihin (arvonlisäverovelvollisten rekisteri, ennakkoperintärekisteri ja työnantajarekisteri). Toimimattomalla yrityksellä kaupparekisterimerkintä on kuitenkin edelleen voimassa.

²¹ Toimivalla yrityksellä tarkoitetaan yritystä, joka tarkasteluhetkellä on ollut merkittynä johonkin Verohallinnon rekisteriin (arvonlisäverovelvollisten rekisteri, ennakkoperintärekisteri ja/tai työnantajarekisteri).

²² Harmaan talouden selvitysyksikkö: Asiakasluokittelu A40/2023, Vuoden 2023 alussa Suomessa toimineet yritykset (VH/4427/02.98.00.03/2023 / 2023_060).

²³ Muodostettavan yleiskuvan luomisen haasteena oli joukon yritysten poimintahetken veroilmoitustietojen puutteellisuus. Monen verotarkastetun yrityksen toiminta lakkaa, jos maksuunpanot ovat huomattavat, eikä veroja kyetä syystä tai toisesta maksamaan.

5.2 Havaintoja vääränsisältöisistä tositteista

Analysoiduista verotarkastuskertomuksista tehdyt havainnot muodostuivat varsin moninaisesta joukosta erilaisia tapauksia.²⁴ Verotarkastuskertomusten perusteella voitiin kuitenkin havaita kolme laajempaa asiakokonaisuutta, joihin vääränsisältöiset tositteet liittyivät:

- kuittikauppa,
- perusteettomat arvonnäköveron palautukset sekä
- lähipiirin ja intressiyhtiöiden väliset toimet.

Kuittikauppaan liitettäviä tapauksia esiintyi edellä mainituista asiakokonaisuuksista selvästi eniten. Kuittikauppatapausten euromääräinen osuus oli jopa lähes 60 % kaikkien havaittujen vääränsisältöisten tositteiden euromäärästä ja niiden luku- ja euromäärät näyttivät pysyneen vuositasolla kutakuinkin samana.²⁵ Samoin perusteettomia arvonnäköveron palautuksia koskevia tapauksia esiintyi paljon ja myös niiden luku- ja euromäärät olivat pysyneet tarkasteltavana aikana kutakuinkin samalla tasolla. Lisäksi voitiin havaita paljon tapauksia, joissa perusteettomia tositteita oli kirjoitettu lähipiirin yritysten kesken.

Vääränsisältöisiin tositteisiin liittyen voitiin tehdä havaintoja myös kansainvälisyyden lisääntymisestä. Ulkomaisten yritysten (erityisesti virolaisten rakennusalan yritysten) määrän voitiin havaita kasvaneen, samoin kuin ulkomaisten yritysten ja/tai ulkomaisten pankkitilien kautta tehdyt rahan siirrot ja nostot näyttivät yleistyneen.

Lisäksi vääränsisältöisiin tositteisiin havaittiin tilastoidun vähäinen määrä sekalaisia tapauksia, joita ei ollut mahdollista luotettavalla tavalla luokitella edellä mainittuihin asiakokonaisuuksiin kuuluviksi.

Varsinaisia uusia harmaan talouden ilmiöitä ei vääränsisältöisiä tositteita tarkasteltaessa ollut havaittavissa.

---

²⁴ Kirjauksia vääränsisältöisiä tositteita ei ollut tehty kaikilta osin yhdenmukaisesti. Kirjauksissa oli havaittavissa vähäisessä määrin myös perusteettomia matkalaskuja ja muita pienempiä virheitä.

²⁵ Poikkeuksen muodostaa vuosi 2022, jolloin sekä tapausten luku- että euromäärät ovat alhaisemmat.

6 Verotarkastuksilla havaitut kuittikauppatapaukset

6.1 Miltä kuittikauppa näyttää nyt

Selvityksessä tarkasteltiin vuosina 2017–2022 valmistuneita verotarkastuskertomuksia, joten tämä mahdollisti niin veronvälttelyn eri muotojen esiintyvyyksien tarkastelun pidemmällä aikavälillä kuin myös mahdollisesti esiin nousevien kehityssuuntien havainnoinnin. Tätä kautta oli mahdollista saada konkreettista tietoa siitä, millaisia mahdollisesti uusia ilmiöitä kuittikauppatapauksiin on viime vuosina liittynyt eli toisin sanoen päästä tätä kautta konkreettisesti kiinni kysymykseen ”miltä kuittikauppa näyttää nyt”.

Selvityksen perusteella kuittikauppaan liittyviä vääränsisältöisiä tositteita oli tarkasteltavana aikana havaittu verotarkastuksilla noin 15 000 kappaletta ja hieman yli 100 miljoonan euron arvosta. Toisin sanoen tarkastuksilla havaituista vääränsisältöisistä tositteista noin puolet liittyi kuittikauppaan. Havaintoja kuittikaupasta oli tehty noin 150 verotarkastuksella.

Verrattaessa kuittikauppaan liittyvien vääränsisältöisten tositteiden euromäärää kaikkien verotarkastuksilla vuosina 2017–2022 havaittujen vääränsisältöisten tositteiden euromääriin, voitiin todeta kuittikauppaan liittyvien tositteiden euromäärän olleen jopa lähes 60 %. Kuittikauppaan liittyviä havaintoja oli tehty noin joka kolmannessa niistä verotarkastuksista, joissa oli ylipäätään havaittu vääränsisältöisiä tositteita.

Taulukko 3. Kuittikauppaan liittyvien verotarkastusten ja vääränsisältöisten tositteiden määrät vuosittain

Tarkastuksen valmistumisvuosi	Tarkastusten lkm	Kuittikauppaan liittyvät tositteet lkm	Kuittikauppaan liittyvät tositteet 1000€
2017	13	2 304	9 958
2018	33	3 530	22 126
2019	36	2 588	20 945
2020	27	1 682	12 984
2021	31	2 564	31 950
2022	18	2 312	6 752
Yhteensä	158	14 980	104 715

Lähde: Verohallinto 6/2023

Kuittikauppatapausten määrän itsessään ei voida sanoa erityisesti muuttuneen vuosien 2017–2021 aikana. Myös tapausten vuosittainen euromääräinen arvo on pysynyt satunnaisia vaihteluita lukuun ottamatta kutakuinkin samalla tasolla. Poikkeuksen kuittikauppatapausten niin luku- kuin euromääriinkin tekee vuosi 2022, jolloin määrät ovat olleet selkeästi muita vuosia alhaisemmat. Vuoden 2022 alhaisemmat luvut voivat johtua esimerkiksi COVID-19 pandemiasta, kohdevalinnasta tai siitä, että myös viranomaisyhteistyönä tehtyjen verotarkastusten määrät ovat vähentyneet viime vuosien aikana.

Selvityksessä analysoitujen verotarkastuskertomusten perusteella tehtiin havaintoja ulkomaisten yritysten (erityisesti virolaisten rakennusalan yritysten), ulkomaalaisten vastuuhenkilöiden sekä myös muun kansainvälistymisen (ulkomaiset pankkitilit jne.) yleistymisestä vääränsisältöisiin tositteisiin ja erityisesti kuittikauppa-tapauksiin liittyen. Niistä verotarkastuksista, joilla oli havaittu kuittikauppaa, liityntä kansainvälisyyteen löytyi vuonna 2022 reilusti yli 60 %:ssa tapauksista, kun vuonna 2017 vastaava luku oli noin 30 %. Kansainvälisen liitynnän omaavien kuittikauppatapausten euromääräinen osuus verrattuna kaikkien havaittujen kuittikauppatapausten euromääriin oli vuositasolla tarkasteltuna myös kasvanut, ollen vuonna 2022 jo yli 70 %, kun vuonna 2017 vastaava luku oli hieman yli 10 %. Keskimäärin ajalla 2017–2022 euromääräisesti tarkastellen kansainvälinen liityntä oli hieman yli 50 %:lla kuittikauppatapauksista.²⁶

Taulukko 4. Kuittikauppatapausten liityntä kansainvälisyyteen vuosittain

Vuosi	Kv-kuitit kpl	Kv-kuitit 1000€	Kaikki kuitit 1000€	Kv-kuittien euromääräinen osuus kaikista kuiteista %
2017	121	1 130	9 958	11 %
2018	917	10 374	22 126	46 %
2019	921	12 489	20 945	59 %
2020	1 095	10 724	12 984	82 %
2021	931	16 017	31 950	50 %
2022	716	4 974	6 752	73 %
Yhteensä	4 701	55 708	104 715	53 %

Lähde: Verohallinto 6/2023

Kansainvälistymistä lukuun ottamatta ei selvityksen perusteella havaittu varsinaisia uusia ilmoituksia tai tekotapoja kuittikauppatapauksiin liittyen.

²⁶ Vuosien välillä on havaittavissa vaihtelua tarkasteltaessa kansainvälisen liitynnän omaavien kuittikauppatapausten määrää suhteessa kaikkiin kuittikauppatapauksiin. Havaittavissa oleva vaihtelu selittyy yksittäisillä (suurilla) tapauksilla. Yleinen kehityssuunta em. tarkastelun osalta on kuitenkin ollut kasvava.

6.2 Millainen on kuittikauppaa harjoittava yritys?

Verotarkastuksilla havaituista kuittikauppaa harjoittaneista yrityksistä valtaosa (79 %) oli oikeudelliselta muodoltaan osakeyhtiöitä, ulkomaisia yhteisöjä oli lähes 15 % ja elinkeinonharjoittajia noin 6 %.

Puolet kuittikauppaa harjoittaneista yrityksistä toimi rakentamiseen liittyvällä toimialalla. Muut toimialat eivät korostuneet tarkastelussa.

Suurelta osalta (lähes 45 %) kuittikauppaa harjoittaneista yrityksistä verotustiedoista puuttui tieto liikevaihdosta ja yrityksistä noin 30 %:lle oli toimitettu arvioverotus säännönmukaisessa tuloverotuksessa. Siltä osin, kun verotustiedoista oli liikevaihtotietoja saatavilla, kuittikauppaa oli harjoitettu eniten (noin 30 %) yrityksissä, joiden liikevaihto oli välillä 100 000 euroa – 1 000 000 euroa. Yli miljoonan euron liikevaihto oli ollut noin 20 %:ssa yrityksistä, kun taas pienemmissä alle 100 000 euron liikevaihtoissa yrityksissä kuittikaupan harjoittaminen oli ollut vähäisempää (noin 5 %).

Yrityksistä 37 %:lla ei ollut verotustietojen mukaan ollut palkansaaajia ja 52 % yrityksistä ei ollut käyttänyt ulkopuolisia palveluita. Pimeää palkanmaksua oli kuitenkin kuittikauppaa harjoittaneiden yritysten osalta havaittu noin 60 %:lla verotarkastetuista yrityksistä.

lältään kuittikauppaa harjoittaneista yrityksistä puolet oli 0–3-vuotiaita ja 32 % yrityksistä oli 4–10-vuotiaita. Yli 10-vuotiaita yrityksistä oli 17 %. Vertailuna mainittakoon, että vuoden 2023 alussa rekistereissä olleista kaikista yrityksistä 0–3-vuotiaita oli 23 %, 3–10-vuotiaita 32 % ja yli 10-vuotiaita oli noin 45 %.²⁷ Kuittikauppaa harjoittaneissa yrityksissä korostuu selvästi iältään 0–3-vuotiaiden yritysten osuus, kun taas vanhempien eli yli 10-vuotiaiden yritysten osuus on selkeästi pienempi kuin yleisesti kaikkien rekistereissä olevien yritysten osalta.

Verotustietojen perusteella tieto kuittikauppaa harjoittaneiden yritysten osakkaiden²⁸ lukumäärästä puuttuu noin 60 %:lla yrityksistä.²⁹ Niiden yritysten joukossa, joilta tieto osakkaiden lukumäärästä on ollut saatavilla, yhden osakkaan osakeyhtiöt korostuvat selvästi (lähes 30 %) kuittikauppaa harjoittaneissa yrityksissä. Kahden osakkaan osakeyhtiöitä on ollut lähes 10 % yrityksistä ja 3–5 osakkaan yrityksiä vain vajaa 2 %.

Kuittikauppaa harjoittaneille yrityksille verotarkastusten perusteella tehdyt tulonlisäykset ovat olleet huomattavan suuria. Jopa 80 %:ssa tapauksista lisäysten yhteenlaskettu määrä on ollut yli 100 000 euroa yritystä kohden. Verotarkastushavainnoista voidaan todeta myös, että 2/3 yrityksen kohdalla osakas on nostanut yhtiöstään varoja ilman verojen maksua eli

---

²⁷ Harmaan talouden selvitysyksikkö: Asiakasluokittelu A40/2023, Vuoden 2023 alussa Suomessa toimineet yritykset (VH/4427/02.98.00.03/2023 / 2023_060).

²⁸ Osakkaalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sellaista osakkeenomistajaa, joka ilmoitetaan 6B-lomakkeella. Jos osakkaita on enemmän kuin 10, ilmoitetaan 6B-lomakkeella tiedot vain niistä osakkaista, jotka omistavat vähintään 10 % yhtiön osakkeista. Jos jokainen osakas omistaa yhtiöstä alle 10 %, tietoja ei tarvitse ilmoittaa. Mikäli osakkaita on enemmän kuin neljä ja kyse on paperi-ilmoittamisesta, tiedot osakkaista annetaan lomakkeella 72.

²⁹ Osakkaiden lukumäärätiedon puuttumisen voi aiheuttaa esimerkiksi muu oikeudellinen muoto kuin osakeyhtiö, puutteellisilla tiedoilla annettu veroilmoitus tai kokonaan antamatta jätetty veroilmoitus.

peiteltynä osinkona. Osakkaiden on katsottu nostaneen peiteltyä osinkoa edellä mainituissa tapauksissa huomattavia määriä; peitellyn osingon määrän (brutto) mediaani on ollut noin 120 000 euroa ja keskiarvo noin 240 000 euroa. Tarkastushavainnoista voi päätellä, että valtaosassa yrityksiä, joissa on osakkaan katsottu saaneen peiteltyä osinkoa, on ollut yksi osakas.

Verotarkastuksilla havaittujen kuittikauppaa harjoittavien yritysten voikin sanoa tyypillisesti olevan rakennusalalla toimivia osakeyhtiöitä, jotka ovat iältään 0–3-vuotiaita ja joilla on yksi osakas. Liikevaihto kuittikauppaa harjoittavalla yrityksellä vaihtelee yleensä 100 000 euron ja 1 000 000 euron välillä. Noin 60 %:ssa tapauksista kuittikauppaa harjoittava yritys maksaa pimeitä palkkoja ja jopa kahdessa kolmasosassa tapauksia yhtiön osakas on saanut peiteltyä osinkoa yhtiöstä.³⁰

---

³⁰ Muiden verotarkastuksilla havaittuihin vääränsisältöisiin tositteisiin liittyvien ilmiöiden joukosta ei ollut muodostettavissa tiettyä tyyppiyrityksen kuvausta, koska näitä havaittiin muun muassa monella toimialalla sekä monen ikäisissä yrityksissä.

7 Johtopäätökset

Selvityksessä tarkasteltiin, paljonko vääränsisältöisiä tositteita oli havaittu verotarkastuksilla vuosina 2017–2022 ja millaisista tapauksista havaitut vääränsisältöiset tositteet koostuivat. Lisäksi selvityksessä pyrittiin selvittämään, oliko tapauksien perusteella havaittavissa uusia väärin toimimisen muotoja tai ilmiöitä vääränsisältöisiin tositteisiin liittyen.

Verohallinnon tietojen mukaan vääränsisältöisiä tositteita oli tarkasteltavana aikana havaittu verotarkastuksilla (noin 500 kpl) yhteensä noin 30 000 kappaletta ja yli 182 miljoonan euron arvosta.

Selvityksen perusteella havaittiin kolme asiakokonaisuutta, joihin vääränsisältöiset tositteet erityisesti liittyivät: kuittikauppa, perusteettomat alv-palautukset sekä lähipiirin ja intressiyhtiöiden väliset toimet. Edellä mainituista kuittikauppaan liitettäviä tapauksia esiintyi selvästi eniten. Kuittikauppatapausten euromääräinen osuus oli jopa lähes 60 % kaikkien verotarkastuksilla havaittujen vääränsisältöisten tositteiden euromäärästä, joten kyseessä voidaan sanoa olevan laajuudeltaan merkittävä harmaan talouden ilmiö. Tämän vuoksi selvityksessä tarkasteltiin yksityiskohtaisemmin kuittikauppaa, sitä harjoittavia yrityksiä ja kuittikaupan nykytilaa.

Kun selvityksessä kartoitettiin verotarkastuksilla havaittuja kuittikauppaa harjoittavia yrityksiä, voitiin näiden todeta tyypillisesti olleen rakennuslalla toimivia osakeyhtiöitä, jotka olivat iältään 0–3-vuotiaita ja joilla oli yksi osakas. Liikevaihto kuittikauppaa harjoittavalla yrityksellä vaihteli yleensä 100 000 euron ja 1 000 000 euron välillä. Lisäksi noin 60 %:ssa tapauksista kuittikauppaa harjoittava yritys maksoi pimeitä palkkoja ja jopa kahdessa kolmasosassa tapauksia yhtiön osakas oli nostanut yhtiöstään peiteltyä osinkoa.

Tämän lisäksi selvityksessä tehtiin havaintoja ulkomaisten yritysten, ulkomaalaisten vastuuhenkilöiden sekä myös muun kansainvälistymisen, kuten esimerkiksi ulkomaisten pankkitilien, yleistymisestä vääränsisältöisiin tositteisiin ja erityisesti kuittikauppatapauksiin liittyen. Esimerkiksi niistä verotarkastuksista, joilla oli havaittu kuittikauppaa, liityntä kansainvälisyyteen löytyi vuonna 2022 reilusti yli 60 %:ssa tapauksista, kun vuonna 2017 vastaava luku oli noin 30 %. Myös vuositasolla euromääräisesti tarkastellen kansainvälisen liitynnän omaavien kuittikauppatapausten määrät olivat kasvaneet huomattavasti. Kansainvälistymistä lukuun ottamatta ei selvityksen perusteella havaittu varsinaisia uusia ilmiöitä tai tekotapoja kuittikauppaan liittyen.

8 Lähdeluettelo

Hirvonen, M.;& Määttä, K. (2018). *Harmaa talous ja talousrikollisuus - ilmenemismuodot ja torjunta*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kankaanranta, T.;& Muttilainen, V. (2010). *Kuittikauppa rakennusalan talousrikollisuutena, Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 86/2010*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
Haettu 10 2022 osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-190-9>

9 Luettelo kuvioista ja taulukoista

Kuvio 1. Yritykset yhtiömuodoittain	10
Kuvio 2. Yritysten, joissa havaittu vääränsisältöisiä tositteita, toimialajako	10
Kuvio 3. Yritykset sijainneittain	11
Kuvio 4. Yritysten, joissa havaittu vääränsisältöisiä tositteita, toimivuus rekistereissä	11

Taulukko 1. Selvityksessä tarkasteltujen verotarkastusten lukumäärät vuosittain 8

Taulukko 2. Vääränsisältöisten tositteiden määrät vuosittain	9
Taulukko 3. Kuittikauppaan liittyvien verotarkastusten ja vääränsisältöisten tositteiden määrät vuosittain	13
Taulukko 4. Kuittikauppatapausten liityntä kansainvälisyyteen vuosittain	14